

Integriteitscode voor statistisch en data-analytics-onderzoek

**Gedragcode volgens artikel 40 van de Algemene verordening
gegevensbescherming**

Vorgelegd aan de toezichhoudende autoriteit in Nederland:

Autoriteit Persoonsgegevens

Amsterdam, maart 2018

Versie: 14, datum 19 maart 2018

Inhoudsopgave

Introductie: Integriteitscode voor statistisch en data-analytics-onderzoek	4
De vier bestanddelen	4
Onderzoek, en geen marketing	4
Tip voor gebruik van de code	5
1. Overwegingen	6
Algemene bepalingen.....	7
2. Begrippen	7
3. De sector en het toepassingsgebied	10
4. Keuze van type onderzoek	11
Privacy	12
5. Principes gegevensverwerking voor statistisch onderzoek.....	12
6. Principes gegevensverwerking voor data-analytics-onderzoek.....	13
7. Anonimiseren gegevens	13
8. Verwerking van bijzondere gegevens.....	14
9. Bijzondere vormen van verwerking van persoonsgegevens.....	14
10. Rechten respondenten.....	15
11. Afmeldregisters	16
12. Integriteitscommissie	16
Security.....	17
13. Beveiliging	17
14. Verdere (beveiligings-)maatregelen.....	17
15. Geheimhoudingsverklaring	18
Stewardship.....	19
16. Onderzoeksorganisatie als verwerker en/of als verwerkingsverantwoordelijke.....	19
17. Documentatieplicht.....	19
18 Verwerkingsverantwoordelijke, PIA en data-analytics-onderzoek	20
19. Privacy-by-design en Privacy-by-default	20
20. Verwerkersovereenkomst.....	20
Provenance: gegevens, rapportage en techniek.....	22
21. Gegevensverzameling en verwerking bij statistisch onderzoek.....	22
22 Gegevensverzameling en verwerking bij data-analytics-onderzoek.....	23
23. Gegevensverzameling en verwerking bij panel-onderzoek	24
24 Audience measurement (statistisch onderzoek).....	24

25. Gegevensverzameling en verwerking bij passantentellingen (statistisch onderzoek).....	24
26 Certificering	25
27 Internationale aspecten	25
Werkbijlage: Artikel 40 AVG stelt de volgende inhoud aan Gedragscodes verplicht (deze pagina vervalt bij indiening).....	27

Introductie

Tegenwoordig is onderzoek dat gebruik maakt van persoonsgegevens niet meer weg te denken. Dat geldt net zo goed voor onderzoek binnen de overheids sfeer als voor onderzoek in de particuliere sector. Er is altijd behoefte aan onderzoek, of het nu gaat over klanttevredenheid, planologische voorkeuren, kennis over producten en diensten, waardering van merken of gebruik van internet.

De in dit stuk beschreven Integriteitscode is een verbreding van de eerdere Gedragscode voor onderzoek en statistiek uit 2010. In de Integriteitscode zijn de principes voor de verschillende typen onderzoek bijeengebracht. De code raakt niet alleen statistisch onderzoek, zoals dat in de Algemene Verordening Gegevensbescherming is omschreven, maar alle vormen van onderzoek (oftewel ook data-analytics-onderzoek) zoals dat door de leden van de MOA, VBO en VSO wordt uitgevoerd.

De Integriteitscode bestaat uit vier delen:

- Privacy, waarin de principes van onderzoek centraal staan en ook de rechten van respondenten, zoals toegepast door verwerkingsverantwoordelijken voor gegevensbescherming;
- Security, waarin de minimale maatregelen voor beveiliging van onderzoeksgegevens naar voren komen;
- Stewardship, waarin procedures en voorwaarden voor goed databeheer worden beschreven;
- Provenance, waarin aan de orde komt op welke wijze men moet omgaan met bronnen, rapportages en technieken bij verschillende typen onderzoek.

Privacy en beveiliging zijn van oudsher onderwerpen van regulering, terwijl stewardship en provenance de gebruiker van gegevens een operationeel handvat geven voor het integer omgaan van gegevens.

Onderzoek, en geen marketing

De Integriteitscode is van toepassing op onderzoek, als verzamelnaam voor statistisch en data-analytics-onderzoek (zie verder de definities in deze beschrijving). De Integriteitscode richt zich **niet** op marketing (directe verkoop), hoewel bepaalde technieken ten behoeve van marketing kunnen worden gebruikt. Het verwerken van persoonsgegevens in een journalistiek onderzoek (mits wordt voldaan aan het gestelde in artikel 85 AVG 'Verwerking en vrijheid van meningsuiting en van informatie') valt buiten het bereik van de Integriteitscode. Of er sprake is van verwerking voor journalistieke doeleinden is ter beoordeling aan de verwerkingsverantwoordelijke.

Tip voor het gebruik van de code

Voordat een onderzoek begint, moeten de opdrachtgever en de onderzoeksorganisatie zich afvragen of het gaat om statistisch onderzoek of data-analytics-onderzoek. Daarbij is de vraag aan de orde wie bij beide soorten onderzoek de verwerkingsverantwoordelijke is en wie de verwerker. Met de antwoorden op deze twee vragen is eenvoudig na te gaan welke artikelen van de code van toepassing zijn en wie ze dient na te leven.

Het mag ten slotte duidelijk zijn dat de MOA, VBO en VSO de Integriteitscode van harte aanbevelen aan hun leden, ook aan onderzoekers die (nog) niet zijn aangesloten bij deze brancheorganisaties.

Integriteitscode voor statistisch en data-analytics-onderzoek

1. Overwegingen

MOA Center for Information Based Decision Making and Marketing Research,

VBO, Vereniging voor Beleidsonderzoek, en

VSO, Vereniging voor Statistiek en Onderzoek, overwegende

- dat MOA, VBO en VSO als belangenbehartiger van onderzoekers en onderzoeksorganisaties de bescherming van persoonsgegevens van groot belang achten;
- dat de normen uit de Wet bescherming persoonsgegevens op 25 mei 2018 worden vervangen door de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Uitvoeringswet AVG;
- dat wet- en regelgeving voor statistisch onderzoek specifieke normen en bepalingen kent;
- dat de leden van de MOA, VBO en VSO zich niet beperken tot uitsluitend statistisch onderzoek, maar ook data-analytics-onderzoek verrichten;
- dat in deze Integriteitscode de wet- en regelgeving bij elkaar is gebracht en uitgewerkt voor statistisch en data-analytics-onderzoek;
- dat in het hoofdstuk Privacy de bepalingen over de persoonlijke levenssfeer van de respondent bijeen zijn gebracht;
- dat in het hoofdstuk Security de beveiligingsvoorschriften zijn opgenomen waaraan tenminste moeten worden voldaan;
- dat in het hoofdstuk Stewardship is beschreven wie binnen het wettelijk kader welke rol speelt en wat verwerkingsverantwoordelijken en verwerkers met elkaar dienen te regelen;
- dat in het hoofdstuk Provenance wordt ingegaan op de verschillende bronnen, rapportages en gebruikte technieken die verschillende soorten onderzoek met zich mee brengen;
- dat zorgvuldig moet worden omgegaan met de persoonsgegevens van de betrokkenen (respondenten) bij onderzoek;
- dat respondenten de mogelijkheid moeten hebben om de naleving van de Integriteitscode en de omgang met persoonsgegevens voor statistisch en data-analytics-onderzoek, waarop deze Integriteitscode van toepassing is, te laten toetsen door een onafhankelijke commissie;
- dat de Integriteitscode voorziet in een onafhankelijke commissie, de Integriteitscommissie statistisch onderzoek en data-analytics-onderzoek;
- dat de Algemene Vergadering van de MOA deze Integriteitscode heeft aangenomen op DATUM;

- dat de Algemene Vergadering van de VBO deze Integriteitscode heeft aangenomen op DATUM;
- dat de Algemene Ledenraad van de VSO deze Integriteitscode heeft aangenomen op DATUM;
- Dat de gedragscode op X datum is voorgelegd aan de Autoriteit Persoonsgegevens en dat deze op x datum door het de Autoriteit Persoonsgegevens is voorzien van goedkeuring voor x jaar;

hebben de volgende Integriteitscode vastgesteld:

Algemene bepalingen

2. Begrippen

AVG: Algemene Verordening Gegevensbescherming, Publicatieblad L 119, 4 mei 2016.

Bijzondere gegevens: Persoonsgegevens over iemands godsdienst of levensovertuiging, ras, politieke gezindheid, gezondheid en seksuele leven, alsmede persoonsgegevens over het lidmaatschap van een vakvereniging, strafrechtelijke persoonsgegevens en persoonsgegevens over onrechtmatig of hinderlijk gedrag in verband met een opgelegd verbod naar aanleiding van dat gedrag.

Integriteitscommissie statistisch onderzoek en data-analytics-onderzoek: de instantie die belast is met de behandeling van geschillen tussen een respondent en onderzoeksorganisatie over de naleving van de Integriteitscode.

Onderzoek:

1. **Statistisch onderzoek:** iedere vorm van actief en/of passief, kwantitatief en/of kwalitatief onderzoek dat gebruik maakt van statistische of andere wetenschappelijke methodes, al dan niet ondersteund door het gebruik van technologie, met als oogmerk in de rapportage over doelgroepen of populaties uitspraken te doen op niet-individueel identificeerbaar niveau.
2. **Data-analytics-onderzoek:** iedere vorm van actief en/of passief, kwantitatief en/of kwalitatief onderzoek, al dan niet ondersteund door het gebruik van technologie, waarbij niet is uit te sluiten dat direct of indirect identificeerbare persoonsgegevens worden opgenomen in de rapportage.

Onderzoeksorganisatie: de organisatie of onderdeel van de organisatie die feitelijk belast is met het uitvoeren van het onderzoek.

Ontkoppelingsprocedure: de technische of organisatorische maatregelen die, bij herhaald statistisch onderzoek, worden genomen om na het verzamelen van persoonsgegevens deze gegevens niet identificeerbaar te maken terwijl deze gegevens wel steeds betrekking hebben op dezelfde persoon.

Opdrachtgever: de natuurlijke persoon, rechtspersoon of ieder ander die zelf onderzoek uitvoert of opdracht verleent aan een onderzoeksorganisatie om onderzoek uit te voeren.

Panelonderzoek: onderzoek waarbij een vast bestand van personen, dat representatief is voor een bepaalde populatie, wordt ondervraagd.

Panelvoorwaarden: de afspraken tussen de verwerkingsverantwoordelijke en de respondent in de vorm van terms & conditions, of andere contractuele afspraken, op basis waarvan de respondent deelneemt aan een panel.

Persoonsgegevens: alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon (respondent). Als identificeerbaar geldt een natuurlijke persoon die direct of indirect kan worden geïdentificeerd, met name aan de hand van gegevens als naam, identificatienummer, locatiegegevens, online identificatie, of van één of meer elementen die kenmerkend zijn voor de fysieke, fysiologische, genetische, psychische, economische, culturele of sociale identiteit van die natuurlijke persoon.

TOELICHTING

Het begrip persoonsgegeven is een begrip met een brede definitie. Zolang informatie, zoals een IP-adres in relatie tot dezelfde natuurlijke persoon kan worden vastgelegd, is er sprake van persoonsgegevens, ook al is er geen sprake van het kenbaar zijn van rechtstreeks identificerende gegevens, zoals naam en adres van de natuurlijke persoon.

PIA: Privacy Impact Assessment, uit te voeren door verwerkingsverantwoordelijke.

Pseudonimisering: het verwerken van persoonsgegevens op zodanige wijze dat de persoonsgegevens niet meer aan een specifieke respondent zijn te koppelen zonder aanvullende gegevens. Deze aanvullende gegevens dienen apart te worden bewaard en er zijn technische en organisatorische maatregelen nodig om de persoonsgegevens niet aan een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon te kunnen koppelen.

TOELICHTING

De beginselen van gegevensbescherming moeten voor elk gegeven over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon gelden. Gepseudonimiseerde persoonsgegevens die door het gebruik van aanvullende gegevens aan een natuurlijke persoon zijn te koppelen, moeten als gegevens over een identificeerbare natuurlijke persoon worden beschouwd. Overweging 26 AVG

Rapportage: iedere vorm van presentatie of representatie van uitkomsten of resultaten van onderzoek, zoals rapporten, presentaties of datasets van onderzoek, ten behoeve van de opdrachtgever van het onderzoek.

Respondent: de natuurlijke persoon op wie een persoonsgegeven betrekking heeft, verkregen op actieve of passieve wijze.

TOELICHTING

'Respondent' is een koepelbegrip. Een respondent wordt in sommige gevallen, afhankelijk van het type onderzoek, aangeduid als betrokkene, websitebezoeker, gebruiker of passant. Wat het gebruik van het koepelbegrip rechtvaardigt, is dat betrokkenen actief of passief bij onderzoek zijn betrokken als respondent. Actief wil zeggen dat gegevens rechtstreeks bij de respondent worden verzameld. Passief wil zeggen dat, niet (rechtstreeks) bij de respondent verzamelde gegevens worden gebruikt voor onderzoek.

Toestemming van de respondent: elke niet afgedwongen, specifieke, geïnformeerde en ondubbelzinnige wilsuiting waarmee de respondent door middel van een verklaring of een ondubbelzinnige actieve handeling verwerking van persoonsgegevens aanvaardt.

Uitvoeringwet AVG: Uitvoeringswet AVG, Staatscourant ????

Verwerker: degene die voor de verwerkingsverantwoordelijke persoonsgegevens verwerkt, zonder dat hij rechtstreeks gezag van de verantwoordelijke is onderworpen.

Verwerkingsverantwoordelijke: de natuurlijke of rechtspersoon of het bestuursorgaan dat alleen of tezamen met anderen het doel van verzamelen van persoonsgegevens en de middelen daartoe vaststelt.

Verwerken van persoonsgegevens: elke handeling of elk geheel van handelingen met betrekking tot persoonsgegevens, waaronder in ieder geval: verzamelen, vastleggen, ordenen, bewaren, bijwerken, wijzigen, opvragen, raadplegen en gebruiken van gegevens. En verder: verstrekken van gegevens door middel van doorzending of verspreiding, of enige andere vorm van terbeschikkingstelling, samenbrengen van gegevens, met elkaar in verband brengen, afschermen, uitwissen of vernietigen van deze gegevens.

3. De sector en het toepassingsgebied

De Integriteitscode is van toepassing op natuurlijke of rechtspersonen die zijn aangesloten bij de MOA, VBO en VSO. De code is ook van toepassing op natuurlijke of rechtspersonen die voor een opdrachtgever onderzoek verrichten, en ook op de opdrachtgever als deze zelf onderzoek verricht.

De Integriteitscode is verder van toepassing op:

1. Statistisch onderzoek: iedere vorm van actief en/of passief, kwantitatief en/of kwalitatief onderzoek dat gebruikt maakt van statistische of andere wetenschappelijke methodes, al dan niet met behulp van technologie, en die beoogt om in de rapportage over doelgroepen of populaties uitspraken te doen op niet-individueel identificeerbaar niveau.
2. Data-analytics-onderzoek: iedere vorm van actief en/of passief, kwantitatief en/of kwalitatief onderzoek, al dan niet met behulp van technologie, waarbij niet uit te sluiten is dat direct of indirect identificeerbare persoonsgegevens worden opgenomen in de rapportage.

Tezamen worden punten 1 en 2 aangeduid als onderzoek.

Toelichting

Met onderstaand diagram is vast te stellen bij welk onderzoek er sprake is van actieve of passieve datacollectie.

	Actieve datacollectie (bevraging van respondenten door onderzoeker)	Passieve datacollectie (geen bevraging van respondenten door onderzoeker)
Statistisch onderzoek	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek dat beoogt over doelgroepen of populaties uitspraken te doen op niet-individueel identificeerbaar niveau • Identificeerbare gegevens worden alleen met toestemming van de respondent opgenomen in de rapportage 	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek dat beoogt over doelgroepen of populaties uitspraken te doen op niet-individueel identificeerbaar niveau • Webstatistieken (geen verwerking IP / geen koppeling directe of indirecte persoonsgegevens) • Identificeerbare gegevens worden alleen met toestemming van de respondent opgenomen in de rapportage
Data-analytics-onderzoek	<ul style="list-style-type: none"> • Niet van toepassing 	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek waarbij het rapporteren van direct of indirect identificerende persoonsgegevens niet is uit te sluiten • Webstatistieken, met koppeling indirecte/directe persoonsgegevens • Sociale media-monitoring, waarbij niet is uit te sluiten dat direct of indirect identificeerbare persoonsgegevens worden opgenomen in de rapportage • Rapportage met meningen en directe of indirect persoonsgegevens

4. Keuze van type onderzoek

1. De opdrachtgever dient voor het uitvoeren van het onderzoek een duidelijke keuze te maken tussen:
 - a. statistisch onderzoek
 - b. data-analytics-onderzoek
2. De keuze is noodzakelijk omdat er verschillende regels gelden voor uitvoering van deze typen onderzoek. Data-analytics-onderzoek kan een vorm van statistisch onderzoek zijn als de regels voor statistisch onderzoek worden gevolgd (rapportage niet-identificeerbaar).
3. De opdrachtgever en onderzoekorganisatie bepalen vooraf wie de verwerkingsverantwoordelijke is en wie de verwerker. Indien er sprake is van een verwerker zal vooraf worden voldaan aan het gestelde in artikel 20 van deze code (Verwerkersovereenkomst bij statistisch onderzoek en data-analytics-onderzoek).

Privacy

Toelichting:

In dit hoofdstuk staan de principes van onderzoek centraal en ook de rechten van respondenten als gehanteerd door verwerkingsverantwoordelijken.

5. Principes gegevensverwerking voor statistisch onderzoek

- 1) Persoonsgegevens worden niet langer dan noodzakelijk in identificeerbare of gepseudonimiseerde vorm verwerkt.
- 2) Als de onderzoeksdoeleinden waarvoor persoonsgegevens worden verwerkt, niet of niet meer vereisen dat een respondent wordt geïdentificeerd, dan is de verwerkingsverantwoordelijke niet verplicht om aanvullende gegevens ter identificatie van de respondent bij te houden, te verkrijgen of te verwerken.
- 3) De rapportage van statistisch onderzoek bevat nooit directe of indirecte persoonsgegevens of gepseudonimiseerde gegevens, tenzij de respondent hiervoor toestemming heeft gegeven. Bij het vragen om toestemming wordt informatie verstrekt over soorten van persoonsgegevens, de ontvanger (zoals de opdrachtgever), aan wie identificerende gegevens worden verstrekt en voor welke doeleinden.
- 4) Er worden bij statistisch onderzoek niet meer persoonsgegevens verzameld dan noodzakelijk voor het onderzoek.
- 5) Persoonsgegevens worden niet voor andere doelen verwerkt dan voor het doel van het statistisch onderzoek waarvoor ze zijn verzameld.
- 6) Indien gegevens voor onderzoek actief worden verzameld bij de respondent, dan deelt de opdrachtgever, uiterlijk aan het eind van de verzamelperiode, het volgende mee:
 - i) wat het doel is van het statistisch onderzoek;
 - ii) wie de onderzoeksorganisatie is;
 - iii) als de onderzoeksorganisatie een ander is dan de opdrachtgever, desgevraagd, de naam van de opdrachtgever;
 - iv) als de respondent daarom verzoekt: waar nadere informatie over het onderzoek kan worden verkregen.
- 7) Het informeren van de respondent, als in lid 6, kan achterwege blijven als de opdrachtgever al heeft gevraagd of de respondent op een andere wijze informatie heeft kunnen raadplegen.
- 8) De respondent wordt vooraf geïnformeerd over het gebruik van video- of audioapparatuur bij het uitvoeren van het statistisch onderzoek, tenzij de respondent al op de hoogte is, of wanneer het gaat om activiteiten die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van het onderzoek en het opstellen van de rapportage (zoals het maken van aantekeningen).
- 9) Opnamen gemaakt met digitale (video- of audio)apparatuur zullen nooit onderdeel vormen van een rapportage van statistisch onderzoek, tenzij met toestemming van de respondent of wanneer de opnamen zodanig zijn bewerkt dat identificatie van een individuele respondent niet mogelijk is.
- 10) Bij langlopend statistisch onderzoek naar dezelfde personen moet gebruik worden gemaakt van een ontkoppelingprocedure om identificatie van de individuele respondenten bij rapportage te voorkomen, tenzij deze personen toestemming hebben verleend voor deelname aan langlopend onderzoek.

6. Principes gegevensverwerking voor data-analytics-onderzoek

1. Er worden niet meer persoonsgegevens verzameld bij het uitvoeren van analytics-onderzoek dan noodzakelijk voor het onderzoek.
2. Persoonsgegevens worden niet voor andere doelen verwerkt dan het doel van het data-analytics-onderzoek waarvoor ze zijn verzameld.
3. Indien de onderzoeksdoeleinden van data-analytics-onderzoek waarvoor persoonsgegevens worden verwerkt, niet of niet meer identificatie van een respondent nodig maken, dan is de verwerkingsverantwoordelijke niet verplicht om aanvullende gegevens ter identificatie van de respondent bij te houden, te verkrijgen of te verwerken.
4. Indien gegevens voor data-analytics-onderzoek actief worden verzameld bij de respondent, dan deelt de opdrachtgever, uiterlijk aan het eind van de verzamelperiode, het volgende mee:
 - a. wat het doel is van het onderzoek;
 - b. wie de onderzoeksorganisatie is;
 - c. als de onderzoeksorganisatie een ander is dan de opdrachtgever, desgevraagd, de naam van de opdrachtgever;
 - d. als de respondent daarom verzoekt: waar nadere informatie over het onderzoek kan te verkrijgen is.
5. Het informeren van de respondent, als in lid 4, kan achterwege blijven als de opdrachtgever al heeft gevraagd of de respondent op een andere wijze informatie heeft kunnen raadplegen.
6. De respondent wordt vooraf geïnformeerd over het gebruik van video- of audioapparatuur bij het uitvoeren van het data-analytics-onderzoek, tenzij de respondent al op de hoogte is of wanneer het gaat om activiteiten die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van het onderzoek en het opstellen van de rapportage (zoals het maken van aantekeningen).
7. Indien de opdrachtgever zelf of via een onderzoeksorganisatie voornemens is om persoonsgegevens te verzamelen via digitale observatie/video- of audioapparatuur voor andere doelen dan persoonlijke werkaantekeningen, zonder de respondent daarover te informeren, dan dient de opdrachtgever of onderzoeksorganisatie een PIA (Privacy Impact Assessment) uit te voeren, conform artikel 20 Integriteitscode. Wanneer uit de PIA blijkt dat het zodanig verzamelen van gegevens een hoog risico inhoudt, dan raadpleegt de verwerkingsverantwoordelijke vooraf de Autoriteit Persoonsgegevens. Artikel 36 AVG is dan van toepassing.

7. Anonimiseren gegevens

Bij het anonimiseren van persoonsgegevens gelden de volgende drie voorwaarden:

1. Gegevens mogen niet herleidbaar zijn tot een natuurlijke persoon, of een natuurlijke persoon direct of indirect kunnen identificeren;
2. Gegevens moeten niet koppelbaar zijn. Dit betekent dat gegevens niet in verband zijn te brengen met opgeslagen gegevens van een natuurlijk persoon;
3. Gegevens moeten niet deduceerbaar zijn. Dit betekent dat hieruit geen gegevens af te leiden zijn over een natuurlijk persoon, tenzij dit een onevenredige hoeveelheid geld, tijd, mensen/of computerkracht kost.

Toelichting:

Voor het niet-identificeerbaar maken gelden strenge eisen. Het verwijderen van direct identificerende gegevens, zoals naam of klantnummer, is niet meer voldoende. Of gegevens niet meer identificeerbaar zijn, wordt vastgesteld aan de hand van drie criteria: anonimiseren, koppelbaarheid en deduceerbaarheid

Anonimiseren: als de persoonsgegevens worden vervangen door bijvoorbeeld een sleutel of uniek nummer, terwijl alle transacties van dezelfde natuurlijke persoon wel steeds worden geboekt op dezelfde sleutel of uniek nummer, dan kan de werkelijke identiteit worden vastgesteld.

Koppelbaarheid doet zich voor als uit een gegevensstring uit een database de identificerende gegevens worden verwijderd, terwijl men toch iemand kan identificeren door de gegevensstring opnieuw over de transacties te halen.

Niet-deduceerbaar betekent dat men niet uit de gegevensset een natuurlijke persoon kan afleiden. Dat afleiden kan zich voordoen als de sample-omvang klein is.

Aan de drie eisen moet worden voldaan wil er geen sprake meer zijn van koppeling van directe of indirecte persoonsgegevens.

Bron: *Opinie 5/2014 Artikel 29WP*, 10 april 2014

8. Verwerking van bijzondere gegevens bij statistisch en data-analytics-onderzoek

1. Het uitvoeren van statistisch onderzoek en data-analytics-onderzoek waarbij bijzondere gegevens worden verwerkt, is toegestaan als de respondent uitdrukkelijk toestemming daarvoor heeft gegeven.

2. Het uitvoeren van statistisch onderzoek zonder uitdrukkelijke toestemming van de respondent, waarbij bijzondere gegevens worden verwerkt, is toegestaan als aan alle onderstaande voorwaarden is voldaan:

- het statistisch onderzoek een algemeen belang dient, en
- de verwerking voor het betreffende onderzoek noodzakelijk is, en
- het vragen van uitdrukkelijke toestemming onmogelijk blijkt of een onevenredige inspanning kost, en
- bij de uitvoering is voorzien in zodanige waarborgen dat de persoonlijke levenssfeer van de respondent niet onevenredig wordt geschaad.

3. Als bijzondere gegevens anoniem worden aangeleverd aan de onderzoeksorganisatie, dan is statistisch en data-analytics-onderzoek met of over deze bijzondere persoonsgegevens toegestaan, zonder uitdrukkelijke toestemming van de respondent.

Toelichting:

Bijzondere gegevens: persoonsgegevens over godsdienst of levensovertuiging, ras, politieke gezindheid, gezondheid, seksuele leven, maar ook over het lidmaatschap van een vakvereniging, strafrechtelijke zaken en onrechtmatig of hinderlijk gedrag op grond van een opgelegd verbod naar aanleiding van dit gedrag.

9. Bijzondere vormen van verwerking van persoonsgegevens bij statistisch en data-analytics-onderzoek

1. Het gebruik van een nummer ter identificatie van een persoon, zoals bij wet is voorgeschreven, geldt bij de verwerking van persoonsgegevens alleen voor de uitvoering van de betreffende wet dan wel voor doeleinden bij de wet bepaald.

2. Een kind niet ouder dan twaalf (12) jaar, behalve als een kind middelbaar onderwijs volgt, zal nimmer een respondent zijn bij statistisch en data-analytics-onderzoek, tenzij het kind deelneemt onder toezicht of met instemming van zijn/haar wettelijke vertegenwoordiger.

3. Indien een kind jonger dan 16 jaar via internet deelneemt aan statistisch en data-analytics-onderzoek, dan dient toestemming of machtiging tot toestemming te worden verleend door de wettelijke vertegenwoordiger. Met inachtneming van de beschikbare technologie doet de verwerkingsverantwoordelijke dan redelijke inspanningen om te controleren of de wettelijke vertegenwoordiger toestemming heeft gegeven, of machtiging tot toestemming.

10. Rechten respondenten bij statistisch en data-analytics-onderzoek

1. Als een onderzoeksorganisatie als verwerker een verzoek ontvangt van een respondent om inzage, correctie of afscherming van persoonsgegevens, dan verwijst de onderzoeksorganisatie de respondent door naar de verwerkingsverantwoordelijke (de opdrachtgever). Indien een onderzoeksorganisatie zelf als verwerkingsverantwoordelijke van het gebruikte bestand optreedt, dan dient de organisatie zelf te zorgen voor afhandeling van het verzoek.
2. De verwerkingsverantwoordelijke voldoet, voor zover redelijk en billijk, aan het verzoek van de respondent. De verwerkingsverantwoordelijke is verplicht om van de verzoekende respondent de identiteit vast te stellen.
3. De onderzoeksorganisatie, in de rol van verwerker, verleent de opdrachtgever volledige en tijdige bijstand bij de uitoefening van diens plicht om verzoeken inzake uitoefening van de in lid 1 genoemde rechten te beantwoorden.
4. Wanneer de verwerkingsverantwoordelijke kan aantonen dat hij de verzoekende respondent niet kan identificeren, dan stelt hij de verzoekende respondent daarvan indien mogelijk in kennis. In dergelijke gevallen zijn de artikelen 15 tot en met 20 AGV niet van toepassing, behalve wanneer de respondent, met het oog op de uitoefening van zijn rechten uit hoofde van die artikelen, aanvullende gegevens verstrekt die het mogelijk maken hem te identificeren.
5. Indien een respondent een verzoek doet met betrekking tot artikel 17 AVG, recht van vergetelheid, dan verwijdert de verwerkingsverantwoordelijke de gegevens. Indien deze gegevens, worden gebruikt voor statistisch onderzoek dan zal de verdere verwerking tot dat doel beperkt blijven.
6. Indien een respondent een beroep doet op het recht van data-portabiliteit dan zal de verwerkingsverantwoordelijke aan dit verzoek voldoen. De gegevens die de verantwoordelijke met toestemming van de respondent (of door overeenkomst) heeft vastgelegd, zoals panelvoorwaarden, zullen hiervoor beschikbaar worden gesteld. Buiten een verzoek om data-portabiliteit vallen gegevens die door de verwerkingsverantwoordelijke of diens verwerker zelf zijn afgeleid van de gegevens die met toestemming of op basis van een overeenkomst zijn vastgelegd.
7. Een respondent kan met een beroep op bijzondere persoonlijke omstandigheden zijn persoonsgegevens afschermen tegen verdere verwerking voor statistisch of data-analytics-onderzoek. Indien deze bijzondere persoonlijke omstandigheden zwaarder wegen dan de belangen van de verwerkingsverantwoordelijke, dan wordt zo'n verzoek gehonoreerd. Het gebruik van geautomatiseerde verwerking waaronder profiling blijft dan achterwege.
8. Het gebruik van geautomatiseerde verwerking, waaronder profiling-technieken, is toegestaan bij statistisch onderzoek.
9. Het gebruik van geautomatiseerde verwerking, waaronder profiling-technieken, is toegestaan bij data-analytics-onderzoek, zolang er voor de respondent geen rechtsgevolgen zijn of de respondent op een andere wijze aanmerkelijk wordt getroffen.

Toelichting:

Het betreft de volgende in lid 3 opgenoemde artikelen uit de AVG:

- Artikel 15: inzage
- Artikel 16: rectificatie
- Artikel 17: recht op vergetelheid
- Artikel 18: recht op beperking van de verwerking
- Artikel 19: kennisgevingsplicht inzake rectificatie of wissen van persoonsgegevens of verwerkingsbeperking
- Artikel 20: recht op overdraagbaarheid van gegevens

11. Afmeldregisters statistisch en data-analytics-onderzoek

1. Een respondent die niet wenst deel te nemen aan niet tevoren aangekondigd statistisch onderzoek of data-analytics-onderzoek per spraaktelefoon, kan zich laten registreren bij het www.onderzoekfilter.nl
2. Opdrachtgevers en/of onderzoeksorganisaties die statistisch of data-analytics-onderzoek per spraaktelefoon willen uitvoeren zonder aankondiging vooraf, zijn verplicht om het bestand te ontdebelen met het bestand van personen die hiervoor niet willen worden benaderd.
3. Als een betrokkene niet wil deelnemen aan passantenellingen via wifi en/of bluetooth kan hij zich afmelden bij MOA WIFI Opt-out Register, www.?????.?? . Het passantenellingfilter zal door de opstellers van de Integriteitscode bekend worden gemaakt.
4. Opdrachtgever is verplicht om MAC-adressen die zijn vastgelegd in het kader van een passantenellingenonderzoek na het verzamelen direct te ontdebelen met het MOA WIFI Opt-out Register.

12. Integriteitscommissie statistisch onderzoek en data-analytics-onderzoek

Indien een opdrachtgever en/of onderzoeksorganisatie in strijd handelt met de bepalingen uit deze code kan de respondent een geschil aanhangig maken bij de integriteitscommissie. De werkwijze van de Integriteitscommissie is geregeld in het Reglement integriteitscommissie statistisch onderzoek en data-analytics-onderzoek.

Security

Toelichting:

In het hoofdstuk Security staat welke minimale maatregelen er gelden voor de beveiliging van onderzoeksgegevens.

13. Beveiliging bij statistisch-onderzoek en data-analytics-onderzoek

1. De verwerkingsverantwoordelijke en verwerker die het statistisch of data-analytics-onderzoek verrichten, nemen organisatorische en technische maatregelen voor beveiliging van de verwerking en houden daarbij rekening met de stand van de techniek en de aard van de te beschermen persoonsgegevens.
2. De verwerkingsverantwoordelijke en verwerker spreken een vast protocol af voor het melden van beveiligingsincidenten en maken dat onderdeel van de verwerkersovereenkomst. In geval van een beveiligingsincident met een aanzienlijke kans op ernstige nadelige gevolgen voor de betrokkenen, dan is de verwerkingsverantwoordelijke, bij uitsluiting van de verwerker, verplicht om de Autoriteit Persoonsgegevens en de betrokkenen te informeren, of anderszins alleen de Autoriteit Persoonsgegevens of een andere wettelijke toezichthouder. De verwerkingsverantwoordelijke stelt de protocollen op verzoek beschikbaar aan de Autoriteit Persoonsgegevens of de Integriteitscommissie in geval van behandeling van een geschil.

14. Verdere maatregelen

De opdrachtgever en onderzoeksorganisatie nemen de volgende maatregelen in het kader van de beveiliging:

1. Beperken van toegang tot de (persoons-)gegevens, zowel binnen de organisatie als van buitenaf.
2. Adresgegevens van respondenten worden separaat opgeslagen van de overige voor het onderzoek verkregen gegevens. Zolang het noodzakelijk is voor de uitvoering van het onderzoek wordt de koppeling tussen de adresgegevens en de voor het onderzoek verkregen gegevens tot stand gebracht door een neutrale sleutel, of worden identificerende gegevens gepseudonimiseerd.
3. Bijzondere, of in de context als zeer gevoelig ervaren gegevens worden altijd versleuteld verzonden en/of opgeslagen.
4. Bij statistisch onderzoek moet altijd one-way-hash-technologie gebruikt worden om identificatie van respondenten te voorkomen.
5. Het is zaak een administratie te voeren van de randapparatuur die wordt ingezet bij onderzoek. De randapparatuur moet beveiligd worden tegen onrechtmatig gebruik of verlies van persoonsgegevens.
6. Op permanente basis moet worden voorzien in goed functionerende en niet-corrumperende hard- en software.
7. Er mogen geen onderzoeksgegevens worden opgeslagen op randapparatuur, tenzij deze apparatuur is voorzien van een toegangscode en een op afstand te activeren mogelijkheid om de inhoud op de randapparatuur te wissen.
8. Voorkomen moet worden dat via de 'Bring Your Own Device'-mogelijkheid, zonder mogelijkheid om deze randapparatuur op afstand te blokkeren of te wissen, toegang wordt verkregen tot bestanden met persoonsgegevens van opdrachtgevers of persoonsgegevens die in het kader van een onderzoek zijn verzameld.

9. In het kader van de beveiliging getroffen technische en organisatorische maatregelen moeten periodiek getest, beoordeeld en geëvalueerd worden.

Toelichting

Het derde lid van deze bepaling stelt dat er sprake dient te zijn van versleutelde opslag van als zeer gevoelig ervaren gegevens. 'Als gevoelig ervaren gegevens' is de aanduiding van een niet-wettelijk benoemde groep van persoonsgegevens, zoals de bijzondere gegevens, die binnen een bepaalde context als gevoelig kunnen worden ervaren. Denk aan inkomensgegevens. Dergelijke gevoelige gegevens dienen net als bijzondere gegevens versleuteld te worden opgeslagen verzonden. Het kan ook gaan om een bepaalde selectie van respondenten. De NAW-gegevens van respondenten zullen niet zo gevoelig zijn, maar in de context van een bepaalde selectie kan dat anders liggen. Het vierde lid gaat over het gebruik van one-way-hash-technology. Bedoeld is een algoritme dat een vaste reeks nummers van een tekstbericht genereert. 'One-way' betekent dat het erg moeilijk is om de vaste reeks om te zetten naar het originele tekstbericht. Let op: wanneer steeds dezelfde hash wordt gebruikt, kan er toch sprake zijn van identificeerbaarheid.

15. Geheimhoudingsverklaring bij statistisch en data-analytics-onderzoek

Iedereen die bij een verwerkingsverantwoordelijke werkzaam is en betrokken bij de gegevensverwerking, of bij een verwerker betrokken is bij het verwerken van persoonsgegevens voor het onderzoek, moet een geheimhoudingsverklaring ten aanzien van de betrokken persoonsgegevens ondertekenen.

Stewardship

Toelichting:

In dit hoofdstuk staan procedures en voorwaarden omschreven voor een goed databeheer.

16. Onderzoeksorganisatie als verwerker en/of als verwerkingsverantwoordelijke

1. De onderzoeksorganisatie die onderzoek in opdracht van een opdrachtgever verricht met een bestand van de opdrachtgever, geldt als verwerker, tenzij uit de aard van de dienstverlening of de inhoud van de uitbestedingsovereenkomst anders blijkt.
2. De onderzoeksorganisatie die het onderzoek verricht, al dan niet in opdracht, met een eigen bestand, geldt als verwerkingsverantwoordelijke.
3. De onderzoeksorganisatie die het onderzoek in opdracht verricht en voor de uitvoering van dat onderzoek een bestand aanschaft, doet dit voor rekening van de opdrachtgever. De opdrachtgever geldt als verwerkingsverantwoordelijke, tenzij uit de aard van de dienstverlening of de inhoud van de uitbestedingsovereenkomst anders blijkt.
4. Als de onderzoeksorganisatie behoort tot de organisatie van de opdrachtgever, blijft de opdrachtgever verwerkingsverantwoordelijke voor het bestand.

17. Documentatieplicht

1. Elke verwerkingsverantwoordelijke (of diens vertegenwoordiger) houdt een register bij van de verwerkingsactiviteiten die onder zijn verantwoordelijkheid plaatsvinden. Het register bevat de volgende gegevens:
 - a. de naam en de contactgegevens van de verwerkingsverantwoordelijke en eventuele gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken, en, in voorkomend geval, van de vertegenwoordiger van de verwerkingsverantwoordelijke en van de functionaris voor gegevensbescherming;
 - b. de verwerkingsdoeleinden;
 - c. een beschrijving van de categorieën van respondenten en van de categorieën van persoonsgegevens;
 - d. de categorieën van ontvangers aan wie de persoonsgegevens zijn of worden verstrekt, onder meer ontvangers in derde landen of internationale organisaties;
 - e. indien van toepassing: doorgifte van persoonsgegevens aan een derde land of een internationale organisatie, met inbegrip van de vermelding van dat derde land of die internationale organisatie en, in geval van de in artikel 49, lid 1, tweede alinea, AVG bedoelde doorgiften, de documenten inzake de passende waarborgen;
 - f. indien mogelijk, de beoogde termijnen waarbinnen de verschillende categorieën van gegevens moeten worden gewist;
 - g. indien mogelijk, een algemene beschrijving van de technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen als bedoeld in artikel 32, lid 1 AVG.
2. De verwerker (of diens vertegenwoordiger) houdt een register bij van alle categorieën van verwerkingsactiviteiten die hij ten behoeve van een verwerkingsverantwoordelijke heeft verricht. Dit register bevat de volgende gegevens:
 - a. de naam en de contactgegevens van de verwerkers en van iedere verwerkingsverantwoordelijke voor rekening waarvan de verwerker handelt, en, in voorkomend geval, van de vertegenwoordiger van de verwerkingsverantwoordelijke of de verwerker en van de functionaris voor gegevensbescherming;
 - b. de categorieën van verwerkingen die voor rekening van iedere

- verwerkingsverantwoordelijke zijn uitgevoerd;
 - c. indien van toepassing, doorgifte van persoonsgegevens aan een derde land of een internationale organisatie, onder vermelding van dat derde land of die internationale organisatie en, in geval van de in artikel 49, lid 1, tweede alinea, bedoelde doorgifte, de documenten inzake de passende waarborgen;
 - d. indien mogelijk, een algemene beschrijving van de technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen als bedoeld in artikel 32, lid 1.
3. Het in de leden 1 en 2 bedoelde register is in schriftelijke en/of elektronische vorm opgesteld.
 4. Desgevraagd stellen de verwerkingsverantwoordelijke of de verwerker, en in voorkomend geval de vertegenwoordiger van de verwerkingsverantwoordelijke of de verwerker, het register ter beschikking van de Autoriteit Persoonsgegevens.

18 Verwerkingsverantwoordelijke, PIA en data-analytics-onderzoek

1. Als bij het uitvoeren van data-analytics onderzoek nieuwe technologieën worden gebruikt, voert de verwerkingsverantwoordelijke vóór de verwerking een beoordeling (Privacy Impact Assessment) uit naar het effect van de beoogde verwerkingsactiviteiten op de bescherming van persoonsgegevens, indien het onderzoek en/of nieuwe technologieën, gelet op de aard, de omvang, de context en de doeleinden van het onderzoek, waarschijnlijk een hoog risico inhouden voor de rechten en vrijheden van respondenten. Eén beoordeling kan een reeks vergelijkbare verwerkingen bestrijken die vergelijkbare hoge risico's kunnen hebben.
2. De verwerkingsverantwoordelijke voert minimaal een PIA uit als bijzondere persoonsgegevens worden verwerkt, er sprake is van rechtsgevolg van de respondent of wanneer de respondent in aanmerkelijke mate wordt getroffen, of er sprake is van stelselmatige en grootschalige monitoring van openbare ruimten.

19. Privacy-by-design en privacy-by-default

Bij het ontwikkelen van nieuwe applicaties wordt rekening gehouden met Privacy-by-design en privacy-by-default.

1. Privacy-by-design houdt in dat tijdens de ontwikkeling van onderzoek-applicaties en interfaces aandacht is voor privacy-verhogende maatregelen en die ook technisch worden afgedwongen. Verder worden zo min mogelijk persoonsgegevens verwerkt, dat wil zeggen: alleen de gegevens die noodzakelijk zijn voor het doel van de verwerking.
2. Privacy-by-default houdt in dat de standaardinstellingen van onderzoek-applicaties en interfaces al voldoende bescherming bieden om de persoonlijke levenssfeer van respondenten te beschermen.

20. Verwerkersovereenkomst

1. Een verwerkingsverantwoordelijke die een onderzoeksbureau inschakelt voor onderzoek sluiten met elkaar een aparte verwerkersovereenkomst. De onderzoeksorganisatie vervult hierbij de rol van Verwerker.
2. In de verwerkersovereenkomst komen tenminste de volgende bepalingen voor:
 - a. Geen overdracht van de zeggenschap door verwerkingsverantwoordelijke aan verwerker;
 - b. Regeling over de bewaartermijnen van persoonsgegevens;
 - c. Verwerker volgt de instructies van de verwerkingsverantwoordelijke op;
 - d. Omgang met sub-verwerkers binnen de EU (toegelaten en lijst);
 - e. Omgang met sub-verwerkers buiten de EU (voorafgaande toestemming);
 - f. Binding sub-verwerkers aan gelijke contractuele afspraken;

- g. Technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen, state-of-the-art, gelet op de aard van de te beschermen gegevens, alsmede procedures ter voorkoming van datalekken;
- h. Inspectierecht beveiliging;
- i. Toepasselijk recht;
- j. Onlosmakelijkheid met hoofdovereenkomst, niet apart opzegbaar;
- k. Beschrijving van:
 - i. activiteiten van het onderzoeksbureau voor de verwerkingsverantwoordelijke/opdrachtgever.
 - ii. categorieën van persoonsgegevens.
 - iii. aanvullende beveiligingsmaatregelen.
 - iv. protocol informatievoorziening van verwerker aan verwerkingsverantwoordelijke in geval van beveiligingsincident.

Provenance: gegevens, rapportage en techniek

Toelichting:

Het hoofdstuk Provenance beschrijft de omgang met bronnen, rapportages en technieken.

21. Gegevensverzameling en verwerking bij statistisch onderzoek

1. De verwerkingsverantwoordelijke moet tenminste over een grondslag beschikken om persoonsgegevens te verwerken, en dient de respondent te hebben geïnformeerd over de doeleinden van verwerking van de persoonsgegevens. Het gebruik van persoonsgegevens voor statistisch onderzoek is altijd verenigbaar met de doeleinden waarvoor ze zijn verzameld en mogen dus altijd worden gebruikt.
2. Indien bij statistisch onderzoek gebruik wordt gemaakt van techniek om informatie op randapparatuur te plaatsen en/of uit te lezen (cookie- en aanverwante technologie) die geen of geringe gevolgen heeft voor de persoonlijke levenssfeer van de respondent, omdat er geen profiel van de respondent wordt opgebouwd en het onderzoek gericht is op het verkrijgen van informatie over de kwaliteit of effectiviteit van een dienst op internet, dan blijft het informeren van de respondent en het vragen om toestemming achterwege.
3. Het resultaat van de verwerking voor statistische doeleinden bestaat niet uit persoonsgegevens, maar uit geaggregeerde gegevens op doelgroep- of populatieniveau. Dit resultaat en de eventueel verzamelde persoonsgegevens worden niet gebruikt als ondersteunend materiaal voor maatregelen of beslissingen die een bepaalde natuurlijke persoon betreffen, met uitzondering van het bepaalde in artikel 5 lid 3 Integriteitscode.

Toelichting:

Een uitgebreide toelichting op het hebben van een grondslag staat in '1Grondslagen' in de toelichting op artikel 22. Een toelichting op doeleinden is te vinden in '3 Doeleinden' in de toelichting op artikel 22. Bij onderzoek kan gebruik worden gemaakt van technologie in de randapparatuur van de respondent, of uitlezing van die randapparatuur (cookies). Uitgangspunt is dat de respondent hiervoor toestemming geeft. Er is echter een uitzondering: geen toestemming is vereist als de technologie geen of geringe gevolgen heeft voor de persoonlijke levenssfeer van de respondent.

Gebruik randapparatuur:

Zolang er gebruik wordt gemaakt van een profiel op de randapparatuur waarvoor de toestemming is verkregen, mag men uitgaan van toestemming. Heeft een apparaat verschillende profielen, en voor het actieve profiel is geen toestemming gegeven, dan moet eerst toestemming worden gevraagd. Dit naar analogie van het gebruik van cookies op een apparaat met verschillende gebruikers. Zolang er voor het profiel maar toestemming is gegeven is het gebruik van cookies toegestaan. Is er een ander profiel actief op hetzelfde apparaat dan moet men nagaan of er toestemming is gegeven voor cookies. Zie de volgende uitleg van de ACM:

'Geldt de toestemming voor alle gebruikers van het apparaat?'

De toestemming geldt voor de gebruiker die deze toestemming heeft gegeven. In het geval meerdere gebruikers gebruik maken van hetzelfde apparaat ligt het aan het gebruik van dit apparaat. Als de website-eigenaar een eerder geplaatste cookie kan uitlezen, kan deze ervan uitgaan dat daarvoor toestemming is gegeven. Het is immers goed mogelijk dat verschillende gebruikers gebruik maken van hetzelfde profiel en/of browser waarvoor deze toestemming is gegeven. Indien de website-eigenaar in zijn registratie ziet dat er toestemming is gegeven, maar geen cookie meer zichtbaar is, dient de website-eigenaar ervan uit te gaan dat er geen sprake is van toestemming en moet deze (opnieuw) de toestemming verkrijgen. Dit kan het geval zijn als op één apparaat gebruik wordt gemaakt van verschillende gescheiden profielen en/of van verschillende browsers, waardoor cookies op verschillende plekken staan opgeslagen.'

Bron: Veel gestelde vragen cookiebepaling november 2016 – ACM, pagina 16
<https://www.acm.nl/nl/download/publicatie/?id=14496>

22 Gegevensverzameling en verwerking bij data-analytics-onderzoek

1. De opdrachtgever die direct of indirect identificeerbare persoonsgegevens verwerkt in het kader van data-analytics-onderzoek, dient over een grondslag te beschikken om deze persoonsgegevens te verwerken. Daarnaast dienen de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens worden verwerkt, niet onverenigbaar te zijn met de doeleinden waarvoor ze zijn verzameld. Opdrachtgever dient de respondent te informeren of te hebben geïnformeerd, tenzij lid 4 en lid 6 van dit artikel van toepassing zijn.
2. Indien bij data-analytics-onderzoek gebruik wordt gemaakt van een techniek om informatie op de randapparatuur te plaatsen en/of uit te lezen (cookie- en aanverwante technologie), dan zorgt de verwerkingsverantwoordelijke voor het informeren van de respondent en vraagt hiervoor voorafgaand toestemming. De respondent kan toestemming altijd intrekken maar dat heeft geen terugwerkende kracht voor de gegevens die voor het moment van intrekking zijn verzameld.
3. Toestemming is mogelijk door een wilsuiting die kan bestaan uit het aankruisen van een toestemmingsvakje of, mits dat duidelijk wordt uitgelegd, door gebruik te blijven maken van de dienst op internet.
4. Opdrachtgevers die gebruik maken van data-analytics-onderzoek maken hiervan verplicht melding in het privacy-statement van het merk/product of dienst waarvoor het onderzoek wordt uitgevoerd.
5. De opdrachtgever of de onderzoeksorganisatie gaat na of de bronnen die worden geraadpleegd bij data-analytics-onderzoek een hergebruik van informatie voor dit doeleinde toestaan. Hiertoe neemt de opdrachtgever of de onderzoeksorganisatie kennis van de gebruiksvoorwaarden van die bronnen.
6. Opdrachtgevers en/of onderzoeksorganisaties zijn van de informatieplicht als genoemd in lid 4 ontslagen, indien de respondent al op de hoogte is of indien de uitvoering van de informatieverplichting het onderzoek onmogelijk dreigt te maken of ernstig in het gedrang dreigt te brengen. In dergelijke gevallen neemt de opdrachtgever en/of de onderzoeksorganisatie passende maatregelen om de rechten, de vrijheden en de gerechtvaardigde belangen van de respondent te beschermen, waaronder het openbaar maken van de informatie. Hieraan kan worden voldaan door in de openbaar toegankelijke versie van de rapportage gegevens en/of uitspraken die een natuurlijke persoon kunnen identificeren weg te laten.

Toelichting:

1 Grondslagen

Voor data-analytics-onderzoek dat niet valt onder statistisch onderzoek gelden de gewone wettelijke regels. Zo moet er een toepasselijke wettelijke grondslag zijn om persoonsgegevens te verwerken. De grondslagen die de Wet bescherming persoonsgegevens noemt voor het verwerken van persoonsgegevens voor onderzoek zijn:

1. De respondent heeft voor de verwerking zijn toestemming verleend;
2. De gegevensverwerking is noodzakelijk voor de uitvoering van een overeenkomst waarbij de respondent partij is, of voor het nemen van precontractuele maatregelen naar aanleiding van een verzoek van de respondent, noodzakelijk voor het sluiten van de overeenkomst;
3. De gegevensverwerking is noodzakelijk om een wettelijke verplichting na te komen waaraan de verwerkingsverantwoordelijke onderworpen is;
4. De gegevensverwerking is noodzakelijk ter vrijwaring van een vitaal belang van de respondent;
5. De gegevensverwerking is noodzakelijk voor de goede vervulling van een publiekrechtelijke taak door het desbetreffende bestuursorgaan dan wel het bestuursorgaan waaraan de gegevens worden verstrekt,
6. De gegevensverwerking is noodzakelijk voor de behartiging van het gerechtvaardigde belang van de verwerkingsverantwoordelijke of van een derde aan wie de gegevens worden verstrekt, tenzij het belang of de fundamentele rechten en vrijheden van de respondent, in het bijzonder het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, prevaleert.

2 Grondslagen / cookies en overheid

Voor de overheid geldt een aanvulling ten aanzien van grondslagen.

Let op: vanaf 25 mei 2018 kunnen overheidsinstanties niet meer op basis van het gerechtvaardigd belang persoonsgegevens verwerken voor onderzoek. Overheidsinstanties zullen in de uitoefening van hun taak geen gebruik kunnen maken van de grondslag 'gerechtvaardigd belang', maar zullen gebruik moeten maken van andere grondslagen. Dit geldt niet voor zover de overheidsinstantie 'typisch bedrijfsmatige handelingen' verricht waarbij persoonsgegevens worden verwerkt, zoals bijvoorbeeld de verwerking van persoonsgegevens die noodzakelijk zijn voor de beveiliging van overheidsgebouwen. Voor handelingen die buiten de uitoefening van de taak vallen, mag er wel een grondslag worden aangenomen in het gerechtvaardigd belang van de organisatie.

Verder is het niet toegestaan om toegang tot websites, die zijn gemaakt door of krachtens publiekrecht ingestelde rechtspersoon (betaald uit de publieke middelen), afhankelijk te maken van toestemming voor cookies.

3 Doeleinden

Naast de wettelijke verplichte grondslagen, moet de verwerkingsverantwoordelijke doeleinden formuleren waarvoor de persoonsgegevens worden verwerkt. Gaat het om statistisch onderzoek dan is er sprake van verenigbaar gebruik van de gegevens voor statistisch onderzoek en de originele doeleinden waarvoor de persoonsgegevens zijn verzameld. Bij data-analytics-onderzoek zal het soms nodig zijn om apart vast te stellen of deze verenigbaarheid tussen doeleinden aanwezig is.

23. Gegevensverzameling en verwerking bij panelonderzoek

1. Bij panelonderzoek, zowel voor statistisch als voor data-analytics-onderzoek, schrijven de respondenten zichzelf in en accepteren daarbij de panelvoorwaarden, waarin is beschreven wat er van de deelnemer in het panelonderzoek wordt verwacht en op welke wijze over hem persoonsgegevens worden verwerkt.
2. Indien bij het panelonderzoek gebruik wordt gemaakt van techniek om informatie op te slaan of uit te lezen van de randapparatuur van de respondent dan wordt hiervoor apart voorafgaande toestemming gevraagd. Deze toestemming is niet te verkrijgen door een dergelijke bepaling op te nemen in de zogeheten panelvoorwaarden.
3. Indien het oogmerk van het panelonderzoek is om identificerende persoonsgegevens op te nemen in de rapportage over het onderzoek dan zal aan de respondent voorafgaand toestemming worden gevraagd. Deze toestemming zal steeds apart worden gevraagd per onderzoek en is niet via panel- of andere voorwaarden te verkrijgen. Artikel 5 lid 2 is van toepassing.

24 Audience measurement (statistisch onderzoek)

1. Het gebruik van cookies, zonder toestemming van de betrokkene, is toegestaan om het bereik van een dienst van de informatiemaatschappij vast te stellen
2. De respondent moet de gelegenheid krijgen om zich af te melden voor audience measurement.
3. Verwerkingsverantwoordelijken die audience measurement toepassen nemen dit op in hun privacy-statement.
4. De persoonsgegevens worden geaggregeerd. Derden ontvangen uitsluitend anonieme gegevens.
5. De verwerkingsverantwoordelijke laat de gegevensverwerking plaatsvinden in overeenstemming met het bepaalde over statistisch onderzoek in deze Integriteitscode.

25. Gegevensverzameling en verwerking bij passantentellingen (statistisch onderzoek)

1. Het gebruik van wifi- en/of bluetooth-technologie of andere technologie om randapparatuur uit te lezen in het kader van passantentellingen is toegestaan:

- a. als de respondent is geïnformeerd en toestemming heeft gegeven;
 - b. wanneer maatregelen zijn genomen die negatieve effecten verminderen of wegnemen.
2. Maatregelen om negatieve effecten te verminderen of weg te nemen zijn:
- a. Wifi-en/of bluetooth-technologie en andere technologieën moeten zo ingesteld zijn dat alleen respondenten worden betrokken bij het statistisch onderzoek.
 - b. De verwerkingsverantwoordelijke dient (eventueel gezamenlijk met andere verwerkingsverantwoordelijken) te zorgen voor het informeren van respondenten dat hun wifi en/of bluetooth (of andere technologie) kan worden vastgelegd voor passantentelling en eventueel voor andere te benoemen doeleinden.
 - c. Na ontdebelling met het afmeldfilter, zoals in artikel 11 Integriteitscode, of dat van de verwerkingsverantwoordelijke, worden de MAC-codes onverwijld gescheiden van de overige vastgelegde informatie. Bij langlopend statistisch onderzoek wordt er gebruik gemaakt van pseudonimisatie of hash-technologie om directe identificatie te voorkomen.
 - d. De verwerkingsverantwoordelijke maakt bekend dat er in een gebied passantentelling met wifi en/of bluetooth (of via een andere technologie) plaatsvindt. Dat gebeurt via informatieborden, tenzij het informeren op een andere wijze heeft plaatsgevonden, zoals via het privacy-statement van de verwerkingsverantwoordelijke. Zolang men in het gebied passantentellingen houdt, controleert de verwerkingsverantwoordelijke periodiek of de informatieborden, indien in gebruik, nog aanwezig en leesbaar zijn.
3. Het bepaalde is van toepassing op zowel passantentellingen op de openbare weg als op particuliere terreinen.
4. Is het geografisch gebied beperkt tot een 'winkel, showroom, dienstgebouw of andere voor publiek toegankelijke ruimte' dan informeert de verwerkingsverantwoordelijke zichtbaar over de passantentellingen voordat respondenten zo'n ruimte betreden.
5. De verwerkingsverantwoordelijke zal de gegevensverwerking laten plaatsvinden in overeenstemming met het bepaalde over statistisch onderzoek in deze Integriteitscode

26 Certificering

De opstellers van de Integriteitscode kunnen een certificeringsstructuur opzetten om de naleving van deze Integriteitscode te certificeren.

27 Internationale aspecten

1. Indien voor statistisch onderzoek en data-analytics-onderzoek persoonsgegevens moeten worden overgebracht vanuit Nederland naar landen binnen de Europese Unie dan dient de verwerkingsverantwoordelijke en de eventueel ingeschakelde verwerker na te gaan of de lokale wetgeving voorziet in afwijkende wettelijke voorschriften. Dit geldt ook voor landen die door de Europese Unie veilig zijn verklaard. (https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/data-transfers-outside-eu/adequacy-protection-personal-data-non-eu-countries_en#dataprotectionincountriesoutsidetheeu)
2. Indien voor statistisch en data-analytics-onderzoek persoonsgegevens moeten worden overgebracht naar een land buiten de Europese Unie of toegang wordt gegeven vanuit een

land buiten de Europese Unie, dan zal de verwerkingsverantwoordelijke en/of verwerker eerst nagaan of er kan worden volstaan met anonieme gegevens.

3. Indien het niet mogelijk is om gebruik te maken van anonieme gegevens dan zorgt de verwerkingsverantwoordelijke en/of verwerker voor een adequaat beschermingsniveau in het onveilige land van bestemming of het onveilige land van waaruit toegang is verleend:
 - a. hetzij door gebruik te maken van de zogeheten standard contractual clauses van de EU;
 - b. hetzij alleen gegevens over te dragen aan organisaties die zijn aangesloten bij een werkwijze, zoals het EU-US Privacyshield dat een adequaat beschermingsniveau biedt.

Werkbijlage: Artikel 40 AVG stelt de volgende inhoud aan Gedragscodes verplicht (deze pagina vervalt bij indiening)

Deze lijst komt te vervallen in de uiteindelijke tekst van de Integriteitscode, maar wordt nu gebruikt om te toetsen of aan alle inhoudelijke vereisten wordt voldaan.

1. behoorlijke en transparante verwerking;
2. de gerechtvaardigde belangen die door verwerkingsverantwoordelijken in een specifieke context worden behartigd;
3. de verzameling van gegevens, de pseudonimisering van persoonsgegevens, de aan het publiek en respondenten verstrekte informatie en de uitoefening van de rechten van respondenten;
4. de informatie verstrekt aan en de bescherming van kinderen en de wijze waarop de toestemming wordt verkregen van de personen die de ouderlijke verantwoordelijkheid voor kinderen dragen;
5. de maatregelen en procedures als bedoeld in de artikelen 24 en 25 en de maatregelen ter beveiliging van de verwerking als bedoeld in artikel 32;
6. de kennisgeving van inbreuken in verband met persoonsgegevens aan toezichthoudende autoriteiten en de mededeling van die inbreuken in verband met persoonsgegevens aan respondenten;
7. de doorgifte van persoonsgegevens aan derde landen of internationale organisaties;
8. buitenrechtelijke procedures en andere procedures voor de beslechting van geschillen tussen verwerkingsverantwoordelijken en respondenten met betrekking tot verwerking, onverminderd de rechten van respondenten op grond van de artikelen 77 en 79.